

НАЦИОНАЛНА МУЗИКАЛНА АКАДЕМИЯ
ТЕОРЕТИКО-КОМПОЗИТОРСКИ И ДИРИГЕНСКИ
ФАКУЛТЕТ

- тук -

СТАНОВИЩЕ

относно конкурс за

академичната длъжност „доцент“

по професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство
към Катедра „Дирижиране“ на хабилитационния труд на Явор Гочев на
тема: **“Транскрипция на партитури за симфоничен оркестър”**

от

Андрей Василев Диамандиев – проф. д-р по хармония и оркестрация

Хабилитационният труд на Явор Гочев на тема: **“Транскрипция на партитури за симфоничен оркестър”** респектира не толкова със своя обем от 124 страници, а най-вече с ерудиция, компетентност, професионален опит и енциклопедична всеобхватност на неговия автор, което прави труда особено интересен, модерен със своята насоченост, а от там и актуален, и по същността си – интердисциплинарен. В това интересно изследване откриваме области от музиката, акустиката, музикалната и общата педагогика, физиката, анатомията, геологията, философията, психологията, естетиката, като в частност от областта на музиката откриваме елементи от дисциплините „Оркестрация“, „Инструментознание“, „Хармония“, „История на музиката“ и др. Всички те се фокусират в контекста на дисциплината „Четене на партитури“ като „транскрипция на партитури за симфоничен оркестър“. Авторът се е опитал да обобщи по своя оригинална методика действително оскъдната литература по зададената тематика, както в нашата, така и в световната практика. Той на практика създава свое ръководство по транскрипция на оркестрови партитури за пиано. То не е само в строгия смисъл на „четене и свирене на оркестрови партитури“, но и в един по-обобщен вид на т.н.

„клавирно извлечение”, а също така и в помощ на преподавателите по „Четене на партитури”, „Инструментознание”, „Оркестрация”, а също и в помощта на преподавателите по останалите дисциплини, в които се налага демонстрация на откъси от оркестрови партитури чрез тяхното изсвирване на пиано. В този смисъл на ръководство настоящият труд на Явор Гочев е особено полезен, както за студентите и преподавателите от Теоретичен и диригентски факултет към НМА „Панчо Владигеров”, така и за желаещите да изучават четенето на партитури като свободно избираема дисциплина, а също и за любопитните да се запознаят с поставената проблематика от най-обща култура. Такава тенденция е особено актуална в контекста на засилен интерес към музиката на много голям брой студенти, които нямат средно музикално образование.

От друга страна трудът е написан на много жив и разбираем език, като в него се използва една от най-достъпните форми на познание – аналогията, и то с най-общи представи: например аналогията между каране на кола и свирене на оркестрова партитура на пиано. Методът на използване на такъв тип похвати ни показва не само много умелото онагледяване на аналогични ситуации в нямащи нищо общо области от нашия живот, но и много по-дълбокото взаимопроникване в дълбочината на различните онтологични пластове на философията, природата, изкуството и музиката. Това е например връзката между едновременността в звученето на различните музикални елементи на оркестровата партитура в пространството и т.н. *„Декартови координатни оси”*, както и *„разликата между нашият макроскопски свят и квантовия свят”*, който се открива като аналогия на събиране на различните частици в една, както различните тонове – в един акорд (с. 60, 61).

От трета страна авторът дава много подробни технически указания за свиренето на пиано като настоящ пианист професионалист, които могат да бъдат много полезни и на изучаващите дисциплината „Пиано”, както и на техните клавирни педагози. Същевременно по оригинална и специфична за автора методика, която важи за целия труд, се предлагат различни варианти на транскрипции за пиано в зависимост от поставената цел на транскрибиращия, сравнявайки ги с вече утвърдени и авторитетни транскрипции на автори като Ото Сингер и Рихард Клайнмихел, като вариантите се оценяват със съответните плюсове и минуси. Такъв подход, от една страна, показва високото професионално равнище на автора, а, от друга, е определен принос на настоящия труд. Определено мога да кажа, че със своя дългогодишен професионален и педагогически опит на преподавател по дисциплината „Четене на партитури”, своите задълбочени изследвания в тази посока като: неговият докторат *„Прочит, анализ и възпроизвеждане на партитури. Въведение в методологията на процеса в контекста на клавирното изкуство”*, методическите пособия *„Четене и свирене от пръв поглед на партитури за хор и симфоничен оркестър”*,

”Ръководство по транспониране” и „Методически упражнения за овладяване на сопранов, алтов и теноров ключ”, както и монографията „Огледалото и отражението. Музиката и неосезаемите нишки в тъканта на видимото и незримото”, където се потвърждава несъмнения интерес на автора към интердисциплинарност на изследването, кандидатът Явор Гочев блестящо доказва основанията за своята кандидатура.

Бих си позволил да дам някои методически препоръки в смисъл на теоретични доуточнения и структурни предложения с оглед на евентуални бъдещи изследвания на несъмнено интересния и задълбочен автор Явор Гочев. В заглавието, независимо от неговата яснота, а може би точно затова, може да се получи нежелано двусмислие. Например – транскрипция на партитури (в най-общ смисъл – например клавирни, камерни за различни състави) за симфоничен оркестър. Затова най-точното заглавие би било „Транскрипция на оркестрови партитури за пиано”, още повече, че в труда се набляга изключително на пианото и неговата фактура, независимо, че се загатва за евентуална възможност за разчитане на оркестровата партитура и чрез други инструменти като едновременно слушане и свирене, но въпреки това и в този случай пианото е намерено като „златна среда” (с. 33, 34).

По отношение на елементите на фактурата и фактурните планове (плоскости) авторът си позволява дефиниции, които подлежат на доуточнения и обговаряния. Основните елементи на фактурата на всяко произведение, според автора на страница 9, са три: мелодия, бас и всички останали елементи, взети в съвкупност (хармония). Така редоположени фактурните елементи не са йерархически равнопоставени. Например в хоровата фактура основните елементи са три: мелодия, бас и вътрешни гласове (които са аналог на т.н. *установяване на хармонията* в оркестъра, където те могат да не бъдат само вътрешни, а много често над мелодията, заради което условно се наричат *хармония*), които са елементи на *хармонията* в смисъла на композиционно структурирани акорди, т.е. на *Harmonik*. Другите елементи на фактурното изложение като *ритъм* и *тембър* се диференцират от хармонията, която се разглежда от гледна точка на музикалния анализ и като различно музикалноизразно средство. От друга страна на страница 13 се изказва мнението, че плановете на фактурата в оркестъра, което означават т.н. фактурни планове или плоскости, ”като правило, обикновено...са три”. Тука трябва да направим уточнението, че при повече или по-малко припокриващи се фактурни планове в различните оркестрови групи това правило не е точно, но ако говорим за т.н. *звукови пластове* като три основни оркестрови групи със своите прости съставни тембри, то тогава те действително най-често са три. В първия случай говорим за фактурни явления от гледна точка на гласоводенето, а във втория – за пространственоакустични звукови реализации.

От гледна точка на разликите между оркестровата и клавирината фактура би било добре те да се изведат като основни принципни положения, независимо че авторът много подробно и точно, по свой оригинален начин, разяснява реализацията на оркестровата фактура в клавирна. Това би било добре от чисто методична гледна точка, а именно още в началото да се поставят пред ученика (студента) двата „езика“, на които трябва да се направи транскрипция (превод), както много добре уточнява авторът, което също така е един от основните принципи и в дисциплината „Оркестрация“. В този ред на мисли искам да изкажа чисто структурно съображение. Изведените т.н. *принципи* в първа глава, която многократно надхвърля втората глава „Техники“, може да се структурират в различни раздели и подраздели, които да могат да се проследят в съдържанието, за да може четящият бързо да се ориентира в иначе много интересния и задълбочен материал. Накрая от терминологична гледна точка на страница 22 е по-правилно да се каже „ритмична“, отколкото „ритмическа“, група.

В следствие на всичко казано дотук, смятам че хабилитационният труд на Явор Гочев “Транскрипция на партитури за симфоничен оркестър” несъмнено отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и заслужава много висока оценка за едно високо професионално музикалнотеоретично творчество с ясно изразено практическо приложение. Аз съм определено за неговата хабилитация.

Написал становището: проф. д-р Андрей Диамандиев:

София 15.01.2020 г.